FAQ

Opublikowane przez : Adam Żeberkiewicz

Najczęściej zadawane pytania

Poniżej prezentujemy wybór 20 najczęściej zadawanych pytań skierowanych do Głównego Urzędu Miar w okresie ostatnich kilku lat. Zostały one wybrane spośród 100, które znalazły się w publikacji „Polska administracja miar – Vademecum". Odpowiedzi zostały przedstawione w sposób syntetyczny, bez podawania pełnych uzasadnień, w tym uzasadnienia prawnego. Z powyższych powodów prosimy potraktować przedstawione odpowiedzi jako ogólne informacje, a nie wiążące interpretacje przepisów. W przypadku wątpliwości, zwłaszcza w indywidualnych sprawach, bardzo prosimy o kontakt z GUM lub terenową administracją miar.

1. Jaki jest najważniejszy cel Głównego Urzędu Miar?

Najważniejszym celem GUM jest zapewnienie spójności pomiarowej dla pomiarów realizowanych w obszarze gospodarki, nauki i życia społecznego. Urząd pełni rolę krajowej instytucji metrologicznej (NMI – National Metrology Institute), tzn. wykonuje pomiary na poziomie gwarantującym najwyższy stopień zaufania do uzyskiwanych wyników pomiarów oraz zapewnia powiązanie krajowego systemu miar z systemem międzynarodowym.

2. Czy Główny Urząd Miar i terenowe urzędy miar posiadają akredytację?

W dniu 14 października 1999 r. Prezes GUM podpisał porozumienie o wzajemnym uznawaniu państwowych wzorców jednostek miar oraz świadectw wzorcowania i świadectw pomiarów wydawanych przez krajowe instytucje metrologiczne (CIPM MRA). Porozumienie to określa zasady potwierdzania zdolności pomiarowych przez krajowe instytucje metrologiczne (NMI), które odpowiadają w swoich krajach za utrzymywanie źródeł spójności pomiarowej w szczególności państwowych wzorców jednostek miar.

Zastosowanie mechanizmów przewidzianych we wspomnianym porozumieniu gwarantuje, że usługi oferowane przez NMI zostały rzetelnie sprawdzone i są wykonywane na deklarowanym poziomie. Informacje o większości z tych zdolności pomiarowych znajdują się w tabelach CMC, czyli załączniku C do bazy danych

Międzynarodowego Biura Miar (szczegóły na www.bipm.org).

Wspólną deklaracją z dnia 23 stycznia 2006 r., BIPM, OIML i ILAC potwierdziły znaczenie porozumienia CIPM MRA w międzynarodowym systemie metrologicznym. Znalazło to także swoje odzwierciedlenie w dokumencie ILAC-P10: 2013 „Polityka ILAC dotycząca spójności pomiarowej wyników pomiarów" oraz w dokumencie DA-06, wydanym przez Polskie Centrum Akredytacji pt. „Polityka dotycząca zapewnienia spójności pomiarowej".

Akredytację posiadają zespoły laboratoriów wzorcujących okręgowych urzędów miar w zakresach wskazanych na stronach internetowych tych urzędów lub stronach Polskiego Centrum Akredytacji.

3. Dlaczego w różnych krajach są różne systemy miar, np. stopy, metry, mile, kilometry i jak mają się do siebie, czyli przykładowo, ile kilometrów to mila?

Z treści pytania wynika, że chodzi nie o system miar, a o układ jednostek miar – te dwa pojęcia należy rozróżniać.
W przeszłości używano różnych układów jednostek miar, ale dzisiaj zastąpione one zostały przez Układ Międzynarodowy (znany też jako SI) prawie we wszystkich krajach świata. Jedynym znaczącym wyjątkiem są Stany Zjednoczone, w których wprowadzanie SI jeszcze jest w toku, a dawne jednostki, tzw. anglosaskie, są powszechne w użytku domowym. Drugim zwracającym uwagę wyjątkiem jest użycie stóp i mil w znacznej części światowego transportu lotniczego i morskiego. Tutaj można przypuszczać, że na przeszkodzie stoi złożoność i koszt tak wielkiego przedsięwzięcia, jakim byłoby zbyt pospieszne „przejście na SI". Mogłoby to niekorzystnie wpłynąć na poziom bezpieczeństwa transportu, dlatego w tym przypadku transformacja wymaga dłuższego czasu. Sposób stosowania wybranych jednostek spoza SI w transporcie lotniczym i morskim określony jest we właściwych umowach oraz dokumentach międzynarodowych. Dopuszczone jednostki spoza SI mają status „alternatywnych", zasadniczo bowiem w transporcie morskim i lotniczym stosowane są jednostki SI.

Jeśli chodzi o przeliczenie mil na kilometry, to jest ono różne w zależności od tego, jakiej mili ono dotyczy.

4. Czy dopuszczalne jest stosowanie jednostek innych niż legalne jednostki miar?

Obowiązek stosowania legalnych jednostek miar dotyczy użytkowania przyrządów pomiarowych,wykonywania pomiarów i wyrażania wartości wielkości fizycznych w sytuacjach określonych przez właściwe przepisy prawne. Jednostki miar inne niż legalne jednostki miar mogą być stosowane, na mocy porozumień międzynarodowych, w transporcie morskim, lotniczym i kolejowym.

W pewnych wypadkach tam, gdzie należy stosować legalne jednostki miar dopuszczalne jest dodatkowe wyrażanie wartości wielkości w jednostkach miar innych niż legalne jednostki miar. Wartość wyrażona za pomocą legalnej jednostki miary ma charakter nadrzędny, w szczególności musi być zapisana znakami nie mniejszymi niż wartość wyrażona za pomocą innej jednostki miary.

Tam, gdzie przepisy prawne nakazują wyrażanie wielkości miary w legalnych jednostkach miar, użycie jednostek innych niż legalne jest wykroczeniem i podlega karze grzywny.

5. Czy jednostkę objętości należy przedstawić za pomocą oznaczenia „l" (litr) czy dm^3?

Litr jest jednostką miary objętości i pojemności. Jego oznaczeniem jest „l" lub „L".

Aktualna definicja litra ma następującą postać: 1 l = 1 dm^3. Litr nie jest jednostką SI, ale jest dopuszczony do stosowania wraz z jednostkami SI. Jest również legalną jednostką miary. Zarówno 1 L (1 l) jak i 1 dm^3 mogą być stosowane do wyrażania wartości objętości i pojemności.

6. Jakie przepisy ustalają wymagania i terminy wzorcowań dla przyrządów pomiarowych?

Zgodnie z przepisami ustawy Prawo o miarach, wzorcowanie przyrządów pomiarowych jest dobrowolne, odpłatne i wykonywane na wniosek zainteresowanego podmiotu.

W niektórych przypadkach przepisy prawne wymagają posiadania przez przyrządy pomiarowe wzorcowania lub ekspertyz, np. w przypadku wniosku o utworzenie punktu legalizacyjnego – zgodnie z rozporządzeniem w sprawie punktów legalizacyjnych – wnioskodawca musi przedstawić harmonogram przeprowadzania ekspertyz przyrządów pomiarowych lub stanowisk pomiarowych i wzorcowania przyrządów pomiarowych wchodzących w skład wyposażenia technicznego.

W przypadku wystąpienia o zezwolenie na prowadzenie warsztatu dla tachografów cyfrowych, rozporządzenie w sprawie warsztatu tachografów cyfrowych ściśle określa terminy wzorcowania dla przyrządów wchodzących w skład wyposażenia technicznego warsztatu.

7. Czy zatwierdzenie typu przyrządu pomiarowego wyprodukowanego w jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej jest ważne w Polsce?

Zgodnie z obowiązującym prawem Prezes GUM może, w drodze decyzji, uznać za równoważne zatwierdzeniu typu i legalizacji pierwotnej, odpowiednie dokumenty potwierdzające dokonanie prawnej kontroli metrologicznej przyrządu pomiarowego

przez właściwe zagraniczne instytucje metrologiczne w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Turcji oraz państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), będących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym. Jest to możliwe pod warunkiem, że prawna kontrola metrologiczna wykonywana przez te instytucje gwarantuje jednolitość miar i dokładność pomiarową w stopniu co najmniej odpowiadającym przepisom szczegółowym określającym wymagania dla poszczególnych przyrządów pomiarowych. Ponadto – zgodnie z art. 2a ustawy Prawo o miarach – przyrządy pomiarowe wprowadzone do obrotu w państwach członkowskich UE, zgodnie z dyrektywami UE, dopuszcza się do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

8. Kto ma obowiązek zgłaszania przyrządów pomiarowych do legalizacji?

W przypadku legalizacji pierwotnej albo legalizacji jednostkowej obowiązek ten spoczywa na producencie przyrządu pomiarowego lub jego upoważnionym przedstawicielu, albo na importerze. W przypadku legalizacji ponownej przyrządu pomiarowego obowiązek ten spoczywa na jego użytkowniku, albo wykonawcy naprawy bądź instalacji przyrządu pomiarowego.

9. Gdzie mogę znaleźć okresy ważności legalizacji dla tych przyrządów, które podlegają obowiązkowi legalizacji?

Okresy ważności legalizacji poszczególnych rodzajów przyrządów pomiarowych zostały określone w rozporządzeniu w sprawie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych. W rozporządzeniu tym można znaleźć informacje, jak długo jest ważna legalizacja dla poszczególnych typów przyrządów, ale także rodzaje dowodów legalizacji, w tym wzory cech, jakie są nakładane na przyrządy po ich zalegalizowaniu.

10. W jaki sposób liczy się okres ważności legalizacji?

Okres ten liczy się, w zależności od tego, czy jest on wyrażony w miesiącach czy w latach. W przypadku lat, okres ten liczy się od dnia pierwszego stycznia roku następującego po roku, w którym legalizacja została dokonana. Jeżeli zaś ważność legalizacji wyrażona jest w miesiącach, okres ważności liczy się od pierwszego dnia tego miesiąca, w którym legalizacja została dokonana.

11. Kto ma obowiązek zgłaszania wodomierza do legalizacji w budynku wielolokalowym?

Właścicielem wodomierza jest osoba fizyczna lub prawna, która zakupiła ten wodomierz. Natomiast użytkownikiem, na którym spoczywa obowiązek zgłoszenia przyrządu do legalizacji ponownej, może być osoba fizyczna lub prawna biorąca udział w rozliczeniu, na podstawie wskazań tego wodomierza. W przypadkach wodomierzy zamontowanych w lokalach w budynkach wielolokalowych, użytkownikiem jest

zazwyczaj zarządca lub właściciel budynku, na którym ciąży odpowiedzialność za zapewnienie niezawodnego działania instalacji i przyłączy wodociągowych, a także obowiązek rozliczania zużycia wody przez poszczególnych odbiorców. Osoba korzystająca z lokalu jest zobowiązana do udostępnienia lokalu w celu zainstalowania wodomierzy, chyba że zawarta umowa stanowi inaczej.

12. Dlaczego wodomierza nie można zalegalizować w miejscu jego użytkowania, lecz jest on wymontowywany i sprawdzany na stanowisku pomiarowym?

Sprawdzenie wodomierza polega na przepuszczeniu przez niego określonej ilości wody przy różnych strumieniach przepływu i porównanie wskazań wodomierza ze wskazaniami wzorca. Wartości strumieni przepływu wody, przy których dokonuje się sprawdzeń danego wodomierza, nie można uzyskać w warunkach użytkowania, gdy wodomierz jest zamontowany w instalacji wodociągowej. Wymagane przepisami strumienie przepływu, przy których sprawdza się dokładność pomiaru wodomierza, są możliwe do uzyskania tylko na stanowisku pomiarowym, które nie jest stanowiskiem przenośnym. Ze względów technicznych nie jest możliwe zalegalizowanie wodomierza zamontowanego w sieci wodociągowej.

13. Na czym polega sprawdzenie poprawności działania odmierzacza paliw?

Legalizacje odmierzaczy paliw ciekłych oraz odmierzaczy gazu ciekłego propan-butan, które są użytkowane na stacjach paliw, odbywają się w miejscu ich użytkowania, tzn. na stacjach paliw i są przeprowadzane przez pracowników administracji miar. Sprawdzenie poprawności działania polega w skrócie na określeniu wartości względnych błędów wskazań przy różnych wartościach strumienia objętości – tj. sprawdzeniu ilości odmierzonego przez odmierzacz paliwa z ilością odmierzoną przez przyrząd wzorcowy (np. kolbę pomiarową czy licznik kontrolny). Ponadto przepisy przewidują także dokonanie różnego rodzaju dodatkowych sprawdzeń, np. związanych z urządzeniami podłączonymi do odmierzacza (np. urządzeniem samoobsługowym). Dowodem legalizacji jest świadectwo legalizacji. Legalizacja pierwotna odmierzacza paliw ciekłych jest ważna przez okres 2 lat, legalizacja ponowna jest wydawana na okres 25 miesięcy. W przypadku odmierzaczy gazu ciekłego propan-butan, w tym gazu skroplonego (LPG) obowiązują okresy, odpowiednio: 1 rok i 13 miesięcy.

14. Czy zmiana rozmiaru opon kół napędowych w taksówce wymaga ponownej legalizacji taksometru?

W świadectwie legalizacji ponownej taksometru elektronicznego zainstalowanego w taksówce jest wpisana stała taksometru k oraz rozmiar opon kół napędowych taksówki, gdzie przez stałą k rozumie się wartość wielkości, wyrażonej w impulsach na kilometr drogi, określającej rodzaj i liczbę sygnałów, które powinien przyjąć

taksometr, aby poprawnie wskazać długość przebytej drogi równą 1 km. Natomiast przez rozmiar opon rozumie się: szerokość opony, wysokość opony (określoną jako część jej szerokości wyrażoną w %) oraz średnicę obręczy. Oznacza to, że zapis w świadectwie legalizacji ponownej, dokonywany podczas przeprowadzania legalizacji ponownej, dotyczy wyłącznie jednego rozmiaru opon kół napędowych taksówki, w której zainstalowany jest taksometr elektroniczny, dlatego zmiana rozmiaru opon kół napędowych powoduje utratę ważności świadectwa legalizacji. W celu dalszego użytkowania taksometru zgodnie z jego przeznaczeniem, należy zgłosić przyrząd zainstalowany w pojeździe do legalizacji ponownej.

15. Czy manometry do pomiaru tętniczego ciśnienia krwi podlegają legalizacji?

Zgodnie z obowiązującym wykazem przyrządów pomiarowych podlegających prawnej kontroli metrologicznej (określonym w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 27 grudnia 2007 r. – Dz. U. z 2014 r. poz. 1066) – prawną kontrolą metrologiczną obejmującą zatwierdzenie typu, legalizację pierwotną i ponowną objęte są wyłącznie manometry do opon pojazdów mechanicznych. Manometry do pomiaru tętniczego ciśnienia krwi nie podlegają obowiązkowi legalizacji. Rodzaje przyrządów pomiarowych podlegających prawnej kontroli metrologicznej, w tym legalizacji zostały określone w ww. rozporządzeniu.

16. Czy zespoły zasilające podlegają legalizacji?

Wyroby takie jak baterie, akumulatory lub inne zespoły zasilające nie są przyrządami pomiarowymi w rozumieniu przepisów ustawy Prawo o miarach, a jedynie mogą wchodzić w skład przyrządu pomiarowego, tym samym odrębnie nie podlegają prawnej kontroli metrologicznej. W związku z tym nie istnieją w obrocie prawnym, wydane na podstawie ustawy Prawo o miarach odrębne decyzje zatwierdzenia typu bądź świadectwa legalizacji, potwierdzające spełnienie wymagań przez te urządzenia.

Podczas badania typu przyrządów pomiarowych, stanowiącego podstawę do wydania decyzji zatwierdzenia typu w prawnej kontroli metrologicznej, albo podczas przeprowadzania oceny zgodności przyrządów pomiarowych, w przypadku gdy przyrządy te wymagają zasilania energią elektryczną, wykonuje się między innymi sprawdzenie charakterystyk metrologicznych tych przyrządów pomiarowych, w szczególności w zakresie wpływu zmian napięcia zasilania na wskazania przyrządu. Zakresy dopuszczalnych wartości napięcia zasilania dla prawidłowej pracy przyrządu są określone w przepisach ustalających wymagania dla konkretnego rodzaju przyrządu pomiarowego, zaś sposób zasilania przyrządu pomiarowego jest opisany w decyzji zatwierdzenia typu lub w instrukcji obsługi tego przyrządu. Parametry tego zasilania mogą być przedstawione na tabliczce znamionowej tego przyrządu.

17. Kto podlega ustawie o towarach paczkowanych?

Ustawie o towarach paczkowanych podlegają producenci (zarówno przedsiębiorcy jak i rolnicy oraz osoby fizyczne) wytwarzający towary paczkowane – czyli zakres przedmiotowy ustawy określony został poprzez definicję towaru paczkowanego. Ponadto ustawa sankcjonuje występujący w kraju podział podmiotów, które zajmują się paczkowaniem produktów i co za tym idzie podlegają ustawie o towarach paczkowanych. Definicje podmiotów, których ustawa dotyczy, wprowadzają ułatwienia, które obowiązują już w ustawodawstwach wielu innych państw członkowskich UE, a dotyczą rozkładu odpowiedzialności w przypadku gdy np. właściciel marki zleca paczkowanie towaru innemu podmiotowi, a sam towar wprowadza do obrotu wyłącznie „w swoim imieniu".

Ustawie z dnia 7 maja 2009 r. o towarach paczkowanych podlega: – paczkujący – przedsiębiorca, który paczkuje produkty na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wprowadza towar paczkowany do obrotu,

- zlecający paczkowanie – przedsiębiorca, który zleca paczkowanie produktu innemu podmiotowi i wprowadza towar paczkowany do obrotu jako paczkujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- paczkujący na zlecenie – przedsiębiorca, który paczkuje produkty na zlecenie i przekazuje towary paczkowane zlecającemu paczkowanie,
- importer – przedsiębiorca, który sprowadza towar paczkowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z państwa niebędącego stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i wprowadza go do obrotu,
- sprowadzający – przedsiębiorca, który sprowadza towar paczkowany nieoznaczony znakiem „e" na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z innego państwa – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i wprowadza go do obrotu.

Wszystkie ww. podmioty podlegają obowiązkowemu zgłoszeniu faktu paczkowania, importu lub sprowadzania towarów.

18. Jakie towary mogą być oznaczone znakiem „e"?

Zgodnie z art. 15 ustawy o towarach paczkowanych oznaczanie znakiem „e" stosuje się do towarów paczkowanych wprowadzanych do obrotu w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej wyrażonej w jednostkach masy lub objętości, która jest nie mniejsza niż 5 g lub 5 ml i nie większa niż 10 kg lub 10 l.

19. Jaki czas urzędowy obowiązuje w Polsce?

Na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązuje czas środkowoeuropejski (zwany czasem zimowym, zwykłym lub naturalnym, właściwym dla polskiej,

środkowoeuropejskiej strefy czasowej) albo czas letni środkowoeuropejski (zwany czasem letnim) w okresie od jego wprowadzenia w porze wiosennej do odwołania w porze jesiennej. Należy tu dodać, że czas środkowoeuropejski jest czasem zwiększonym o jedną godzinę w stosunku do uniwersalnego czasu koordynowanego UTC(PL).

Kwestie związane z czasem urzędowym obowiązującym w Polsce reguluje Ustawa o czasie urzędowym, zgodnie z którą organem uprawnionym do utrzymywania czasu urzędowego i uniwersalnego czasu koordynowanego UTC(PL) oraz rozpowszechniania sygnałów tych czasów jest Prezes GUM. Zadanie to realizuje GUM, generując polską atomową skalę czasu UTC(PL) i wyznaczając czas urzędowy RP.

20. Na czym będą polegały tzw. inteligentne sieci energetyczne?

Koncepcja inteligentnych sieci energetycznych (ang.: Smart Grids) ma na celu ukształtowanie struktury energetycznej, która będzie zapewniała bezpieczeństwo energetyczne, poprawę efektywności, konkurencyjności oraz zintegrowanie rozproszonych źródeł energii. Głównymi elementami takiej struktury są:

- linie i stacje energetyczne,
- infrastruktura telekomunikacyjna i platformy wymiany danych,
- układy pomiarowe i urządzenia automatyki,
- systemy zarządzania siecią i wspomagania procesów.

Istotną rolę w inteligentnych sieciach energetycznych odgrywają tzw. inteligentne systemy pomiarowe (ang.: Smart Metering). Ich podstawą są nadal liczniki energii elektrycznej wskazujące zużycie energii, ale o znacznie rozszerzonej funkcjonalności w porównaniu do stosowanych obecnie. Oprócz rozbudowanych funkcji pomiarowych mają one zdolność komunikacji z centrami sterującymi.

Obecnie liczniki energii elektrycznej czynnej, zgodnie z przepisami prawa, podlegają ocenie zgodności z wymaganiami zasadniczymi określonymi w dyrektywie 2004/22/WE (MID) oraz okresowej legalizacji.

W inteligentnych sieciach energetycznych będą również wykorzystywane przyrządy pomiarowe i urządzenia stosowane obecnie. Należą do nich przekładniki napięciowe i prądowe, rozszerzające zakresy pomiarowe liczników energii elektrycznej, przyrządy do pomiarów parametrów sieci i jakości energii elektrycznej. GUM zapewnia wzorcowanie tych przyrządów pomiarowych lub wyposażenia pomiarowego stosowanego do ich wzorcowania, wykonywanego przez laboratoria wzorcujące akredytowane i przemysłowe oraz laboratoria terenowej administracji miar. Pełniąc funkcję jednostki notyfikowanej, GUM może ponadto brać udział w procesie oceny zgodności liczników energii elektrycznej.

Koncepcja inteligentnych sieci może być realizowana również w odniesieniu do dostaw innych mediów, np. gazu ziemnego.